
Nacionalni plan za unaprjeđenje socijalne
dimenzije visokog obrazovanja u
Republici Hrvatskoj 2019. – 2021.

Zagreb, prosinac 2018.

Sadržaj

Uvod	3
Proces izrade Nacionalnog plana	6
Ciljevi.....	8
CILJ 1: OSTVARITI SUSTAVNO PRIKUPLJANJE I OBRADU PODATAKA KOJI SU RELEVANTNI ZA UNAPRJEĐIVANJE SOCIJALNE DIMENZIJE VISOKOG OBRAZOVANJA TE IH RABITI U TU SVRHU	8
CILJ 2: UNAPRIJEDITI PRISTUP VISOKOM OBRAZOVANJU PODZASTUPLJENIM I RANJIVIM SKUPINAMA I UKLONITI PREPREKE PRI ULASKU.....	9
CILJ 3: OMOGUĆITI JEDNAKE PRILIKE SVIM STUDENTIMA TIJEKOM STUDIRANJA	10
CILJ 4: PODIĆI STOPU ZAVRŠAVANJA STUDIJA I ZAPOŠLJAVANJA PODZASTUPLJENIH I RANJIVIH SKUPINA NAKON ZAVRŠETKA STUDIJA	12
CILJ 5: UNAPRIJEDITI SUSTAV FINACIJSKE POMOĆI PRIPADNICIMA PODZASTUPLJENIH I RANJIVIH SKUPINA	14
CILJ 6: UKLUČITI STANDARDE VEZANE UZ UNAPRJEĐIVANJE SOCIJALNE DIMENZIJE VISOKOG OBRAZOVANJA U SUSTAV OSIGURAVANJA KVALITETE.....	20
O ciljevima	21
Popis literature	28
Popis kratica	30

Uvod

Od Sorbonske deklaracije (1998.), preko Praškog (2001.), Berlinskog (2003.), Bergenskog (2005.), Londonskog (2007.), Leuvenskog (2009.) priopćenja, Budimpeštansko-bečke deklaracije (2010.), Bukureškog (2012.) priopćenja pa do Erevanskog (2015.) ističe se važnost socijalne dimenzije u visokom obrazovanju što proizlazi iz shvaćanja visokog obrazovanja kao javnog dobra koje treba biti priuštivo svima, neovisno o socio-ekonomskom položaju specifičnih društvenih skupina. U sklopu Erevanskog priopćenja ministri visokog obrazovanja zemalja koje sudjeluju u Bolonjskom procesu prihvatili su Strategiju za razvoj socijalne dimenzije i cjeloživotno učenje u Europskom prostoru visokog obrazovanja do 2020. godine. U navedenoj su se strategiji europski ministri visokog obrazovanja obvezali na razvoj učinkovitih javnih politika s ciljem osiguravanja većeg pristupa kvalitetnom visokom obrazovanju, poglavito za studente iz podzastupljenih i socijalno ranjivih skupina. Ujedno su se složili donijeti nacionalne planove ili strategije u kojima bi se prepoznale različite podzastupljene i ranjive skupine studenata te donijele specifične mjere i aktivnosti za poboljšanje pristupa, uspješno studiranje i završavanje studija. Ovaj je dokument doprinos tim ciljevima u hrvatskom kontekstu.

Iako je socijalna dimenzija područje javnih politika koje je znatnim dijelom vezano uz Bolonjski proces, i drugi strateški dokumenti naglašavaju važnost kvalitetnog i relevantnog visokog obrazovanja, koje je pravedno i priuštivo svima uz jednake šanse, kao ključ za smanjenje socijalnih nejednakosti. Nastavno na strateške odrednice Europe 2020 i ostvarenje cilja od 40 % populacije u dobi od 30 do 34 godine sa završenim tercijarnim obrazovanjem, Paketom socijalnih ulaganja, koji je donesen u ožujku 2013. godine, želi se pridonijeti jačanju socijalne kohezije i konkurentnosti, uz naglasak na strategije obrazovanja, zdravstva i socijalnih usluga s ulaganjem posebno u mlade koji dolaze iz nepovoljnih socio-ekonomskih prilika¹.

Polazeći od europskog strateškog konteksta u kojemu se razvijaju nacionalne politike visokog obrazovanja, dostupnost, pristupačnost i priuštivost visokog obrazovanja postala su strateška obilježja recentnih hrvatskih strateško-programskih dokumenata koja svoj konačni izričaj dobivaju u prvoj sveobuhvatnoj nacionalnoj strategiji obrazovanja, *Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije* (Narodne novine 124/14). Među glavnim strateškim ciljevima Strategije u dijelu koji se odnosi na visoko obrazovanje navodi se „dostupnost visokog obrazovanja svima u skladu s osobnim sposobnostima“, dok je „uključivanje podzastupljenih skupina u sustav visokog obrazovanja jedan od prioriteta razvoja hrvatskog obrazovanja“².

Socijalna dimenzija svoj izričaj u hrvatskom visokoškolskom sustavu dobiva putem nekoliko važnih mjera, primarno vezanih za financiranje visokih učilišta, i sustavom stipendiranja. Što se tiče financiranja, s ciljem obuhvaćanja što većeg broja studenata novim modelom subvencija školarina te usmjeravanja financiranja temeljenog na rezultatima u ostvarenju dogovorenih strateških i programskih ciljeva, 2012. godine pokrenut je novi model trogodišnjeg programskog financiranja u visokom obrazovanju. Među strateškim ciljevima

¹ Europska komisija (2013). Prema socijalnom ulaganju za rast i koheziju – uključujući i provedbu Europskog socijalnog fonda za razdoblje 2014. – 2020. Prijevod. Revija za socijalnu politiku, 20 (2), 167-190.

² Cilj 6. Unaprijediti studentski standard uz posebnu skrb za socijalnu dimenziju studiranja <http://www.novebojeznania.hr/strategija/visoko-obrazovanje/12>

pilot-programskih ugovora sklopljenih između javnih sveučilišta, veleučilišta i visokih škola s jedne strane i tadašnjeg Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta s druge strane, za trogodišnje razdoblje, od akademske godine 2012./2013. do 2015./2016., tri od pet dogovorenih općih ciljeva sadržavala su socijalnu dimenziju visokog obrazovanja: 1. Stjecanje kvalifikacija u razdoblju predviđenom studijskim programom; 2. Olakšanje pristupa studiju i potpora pri studiju za studente slabijeg socijalno-ekonomskog statusa i studente s invaliditetom; 3. Olakšanje pristupa i osiguravanje kvalitete studija za studente starije od 25 godina. Analiza provedbe pilot-programskih ugovora pokazala je da su prvi opći cilj odabrala četiri od sedam javnih sveučilišta te devet od četrnaest javnih veleučilišta, odnosno visokih škola, drugi opći cilj odabrala su četiri od sedam javnih sveučilišta te četiri od četrnaest javnih veleučilišta, odnosno visokih škola, i treći od navedenih općih ciljeva odabrala su četiri od sedam javnih sveučilišta i dva od četrnaest javnih veleučilišta, odnosno visokih škola.

Daljnijim izmjenama politike financiranja subvencija školarina redovitih studenata osigurava se kontinuitet i dodatno potiče osjetljivost prema socijalnoj dimenziji visokog obrazovanja u trogodišnjem razdoblju koje slijedi nakon završetka provedbe pilot-programskih ugovora. U ugovorima o sufinanciranju troškova studiranja redovitih studenata i materijalnih troškova u akademskim godinama 2015./2016., 2016./2017. i 2017./2018., koja su sklopila javna sveučilišta, veleučilišta i visoke škole s tadašnjim Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta, dva od tri strateška cilja sadržavaju socijalnu dimenziju visokog obrazovanja: 1. Osiguravanje jednakog pristupa visokom obrazovanju svim redovitim studentima u Republici Hrvatskoj; 2. Poticanje završnosti visokog obrazovanja.³

Kako bi se povećao pristup visokom obrazovanju i stopa završnosti, komplementarno s financiranjem subvencija školarina redovitim studentima, posljednjih se godina kontinuirano radi na povećanju ulaganja u stipendiranje studenata. U Operativnom programu Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.⁴ osigurano je ukupno 22 000 stipendija za studente slabijeg socio-ekonomskog statusa i 15 000 stipendija za studente upisane u znanstvena, tehnološka, inženjerska i matematička (STEM) područja te u informacijsko-komunikacijskom području i drugim prioritetnim područjima koja su definirana pametnom specijalizacijom, nacionalnim strategijama gospodarskog razvoja i ključnim razvojnim tehnologijama utvrđenim Industrijskom strategijom 2014. – 2020. To znači da će se na godišnjoj razini, s početkom

³ Prema Odluci Vlade Republike Hrvatske o uvjetima, kriterijima i načinu subvencioniranja participacije redovitih studenata u troškovima studija i sufinanciranje materijalnih troškova javnim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj u akademskim godinama 2015./2016., 2016./2017. i 2017./2018. <https://vlada.gov.hr/UserDocImages/Sjednice/2015/238%20sjednica%20Vlade/238%20-%204.pdf> indikator je definiran kao Udio doznačenih sredstava utrošenih na aktivnosti za ostvarenje cilja u odnosu na doznačena sredstva prema Ugovoru, te je u ugovorima navedeno da aktivnosti za provedbu mjera moraju biti izravno usmjerene na studente s otežanim pristupom studiju. Ako su aktivnosti neizravne, njihov trošak ne ulazi u izračun ciljane vrijednosti indikatora. Također, Ministarstvo je izdalo preporuku da navedeni indikatori ne budu manji od 1 % za studente slabijeg socijalno-ekonomskog statusa, niti manji od 0,5 % za studente s invaliditetom. U skladu s definiranim indikatorima iznos koji visoka učilišta godišnje troše na aktivnosti za studente slabijeg socijalno-ekonomskog statusa je 8,2 mil. kn, a na aktivnosti za studente s invaliditetom 2,8 mil. kn, što ukupno iznosi 11 mil. kn od ukupnih 319 mil. kn godišnje dodijeljenih visokim učilištima, dok je godišnji iznos utrošen za ostvarivanje istog cilja u pilot-programskim ugovorima iznosio 2,5 milijuna kuna u odnosu na ukupni iznos programa od 225 milijuna kuna.

⁴ Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020. <http://www.strukturnifondovi.hr/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020-780>

akademske godine 2017./2018. dodjeljivati 13 000 stipendija, što uključuje i 5000 državnih stipendija koje se godišnje osiguravaju u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

Prema podacima Ministarstva znanosti i obrazovanja državnu stipendiju prima prosječno 5400 studenata godišnje što čini 4,5 % ukupne studentske populacije. No, godišnje se na natječaj za dodjelu državnih stipendija za studente slabijeg socio-ekonomskog statusa javlja u prosjeku 11 500 studenata, među kojima 10 000 studenata zadovoljava kriterije za dodjelu državne stipendije, a to su prihodi po članu obitelji manji od 65 % proračunske osnovice, najmanje 45 ECTS bodova u prethodnoj akademskoj godini i 40 ECTS bodova prosječno u svim godinama. Zbog nedostatka sredstava ukupno 4600 studenata koji ispune propisane kriterije ne ostvari pravo na državnu stipendiju. To su studenti koji su u najvećem potencijalnom riziku od napuštanja studija⁵.

Dodatno, Ministarstvo znanosti i obrazovanja povećalo je u 2017. godini iznos novčane potpore za podmirenje dijela troškova prijevoza za redovite studente s invaliditetom za akademsku godinu 2016./2017. s 1.000,00 kn mjesečno na 1.500,00 kn mjesečno.

U skladu sa *Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije* (Narodne novine 124/14) Nacionalna skupina za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja dobila je zaduženje izraditi Nacionalni plan za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Nacionalni plan jest prijedlog operacionalizacije *Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije* u dijelu koji se odnosi na socijalnu dimenziju visokog obrazovanja, i to prijedlog konkretnih ciljeva, podciljeva i aktivnosti koje preuzimaju provesti ponajprije institucije i tijela u visokom obrazovanju, ali i drugi relevantni dionici u sustavu obrazovanja. Uz to, u Nacionalnom se planu predlažu se mjerljivi pokazatelji praćenja ostvarivanja strateških ciljeva i podciljeva.

Izradi Nacionalnog plana prethodila je izrada dvaju dokumenata koji čine prilog Nacionalnom planu: *Podzastupljene i ranjive skupine u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj* te *Smjernice za unapređenje sustava potpore studentima s invaliditetom u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj*. Prvi dokument, na osnovi empirijskih podataka i uvida, popisuje podzastupljene i/ili ranjive skupine u visokom obrazovanju u Hrvatskoj te u kratkim crtama razlaže čimbenike koji pridonose njihovoj podzastupljenosti i/ili ranjivosti. Podzastupljenost u visokom obrazovanju definirana je u dokumentu kao niži udio određene skupine studenata koji se nalaze u sustavu visokog obrazovanja u odnosu na populacijske podatke, odnosno u

⁵ Prema analizi utjecaja kriterija na ostvarivanje prava na državnu stipendiju, koju je izradilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja na temelju natječaja provedenog za akademsku godinu 2016./2017., a koja je objavljena na poveznici zajedno s rezultatima natječaja, samo studenti s prihodom manjim od 850,00 kn mjesečno po članu obitelji sigurno ostvaruju pravo na državnu stipendiju. Iako je dohodovni cenzus postavljen na 2.162,00 kn mjesečno, ni jedan student koji je imao više od 1.800,00 kn mjesečno po članu obitelji nije ostvario pravo na stipendiju, a čak 471 student koji ima manje od 1.100,00 kn mjesečno po članu obitelji nije ostvario pravo na državnu stipendiju. Nadalje, od 82 studenata roditelja, njih 20 nije ostvarilo pravo iako su ispunili uvjete. Zatim, 258 studenata kojima je jedan roditelj umro, a 12 studenata kojima su oba roditelja umrla nisu ostvarila pravo. U akademskoj godini 2013./2014. uvedene su promjene u sustavu državnih potpora pri čemu se u većoj mjeri proračunska sredstva počinju izdvajati za izravne državne potpore (stipendije) u odnosu na neizravne (smještaj, prehrana). Tako su sredstva za stipendije s 37.762.267,00 kn u 2013. godini povećana na 61.427.594,00 kn u 2014. godini. Time se pojačava socijalna osjetljivost i dostupnost visokog obrazovanja tako da se državne potpore usmjeravaju studentima nižeg socio-ekonomskog statusa.

odnosu na situaciju u drugim europskim zemljama. Identificirane su sljedeće podzastupljene skupine: studenti/ce čiji roditelji imaju nižu razinu obrazovanja, studentice u tehničkom području i studenti u humanističkom području, stariji studenti/ce, studenti/ce s djecom, studenti/ce pripadnici romske manjine. U ranjive skupine studenata ubrajaju se one koje imaju veći rizik izloženosti teškoćama u obliku akademske ili društvene integracije te koji imaju manje mogućnosti za neke aspekte studiranja poput međunarodne mobilnosti. Identificirane su sljedeće ranjive skupine: stariji studenti/ce, studenti/ce s invaliditetom, studenti/ce s djecom, studenti/ce pripadnici romske manjine, studenti/ce iz obitelji nižeg ekonomskog statusa, iz strukovnih srednjih škola, koji rade uz studij u znatnom opterećenju, koji putuju na studij, pripadnici/ce LGBT orijentacije, studenti/ce iz alternativne skrbi, studenti/ce beskućnici, studenti/ce iz ruralnih područja, manjih mjesta i otoka te izbjeglice i tražitelji azila. Komentari na prijedlog dokumenta dobiveni su tijekom javne stručne rasprave. Konačna verzija ovog dokumenta sadržava izmjene temeljene na pristiglim komentarima.

Drugi je dokument, *Smjernice za unapređenje sustava potpore studentima s invaliditetom u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj*, izrađen temeljem uvida u propise koji reguliraju ovo područje kao i u rezultate znanstvenih istraživanja vezanih uz različite aspekte akademskog života studenata s invaliditetom provedenih u našoj zemlji. Dodatni su podatci prikupljeni anketnim upitnikom koji je tadašnje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Uprava za visoko obrazovanje, uputilo svim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj, a vezano uz moguće prilagodbe i prava u akademskom okruženju i službe podrške studentima s invaliditetom. Nacrt dokumenta potom je poslan na raspravu svim stručnim službama podrške studentima s invaliditetom na onim visokim učilištima gdje postoje. Nakon zaprimljenih povratnih informacija i učinjenih korekcija izrađena je konačna verzija ovog dokumenta.

Navedena dva dokumenta dostupna su na stranicama Ministarstva znanosti i obrazovanja.

Proces izrade Nacionalnog plana

Prijedlog Nacionalnog plana za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja izrađen je najvećim dijelom tijekom 2016. i 2017. godine. Izrada Nacionalnog plana sastojala se od nekoliko faza.

U prvoj je fazi izrađen pregled empirijskih uvida relevantnih za socijalnu dimenziju visokog obrazovanja u Hrvatskoj. Oni su sažeti u dokumentima *Podzastupljene i ranjive skupine u visokom obrazovanju u Hrvatskoj* te *Smjernice za unaprjeđenje sustava potpore studentima s invaliditetom u Hrvatskoj*. Ti su pregledi izrađeni kako bi Nacionalni plan bio što je više moguće utemeljen na relevantnim podacima.

Drugu fazu čine konzultacije o ranijim verzijama spomenutih dokumenata. Povratne informacije na dokument *Podzastupljene i ranjive skupine u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj* dobivene su tijekom javne stručne rasprave, dok su komentari na dokument *Smjernice za unaprjeđenje sustava potpore studentima s invaliditetom u Republici Hrvatskoj* prikupljeni od osoblja visokih učilišta koji su zaduženi za studente s invaliditetom.

Imajući u vidu i slične dokumente usmjerene na unaprjeđivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja, kao što je irski Nacionalni plan za jednakost pristupa visokom obrazovanju za period 2015. – 2019., u trećoj se fazi pristupilo izradi prijedloga Nacionalnog plana pri čemu su se u obzir uzimali i prijedlozi iz brojnih izvješća relevantnih za socijalnu dimenziju visokog obrazovanja, uključujući izvješća Eurostudent za Hrvatsku te Izvješće o socijalnoj dimenziji visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj (izrađeno u sklopu projekta „*Peer Learning for the Social Dimension*“). Prijedlog formata i sadržaja Plana izradili su članovi Nacionalne skupine za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja.

Četvrtu fazu čini javna rasprava (E-savjetovanje) o prijedlogu Nacionalnog plana za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja. Komentare na prijedlog bilo je moguće dati od 27. srpnja do 25. rujna 2017. Konačna verzija Nacionalnog plana sadržava izmjene temeljene na pristiglim komentarima.

Ciljevi

CILJ 1: OSTVARITI SUSTAVNO PRIKUPLJANJE I OBRADU PODATAKA KOJI SU RELEVANTNI ZA UNAPRJEĐIVANJE SOCIJALNE DIMENZIJE VISOKOG OBRAZOVANJA TE IH RABITI U TU SVRHU

Podcilj	Aktivnost	Odgovornost	Indikator
1.1. Omogućiti da se podatci o studentima upisuju samo jedanput, i to u evidenciju o studentima koju vodi visoko učilište	Integrirati postojeće baze podataka o studentima.	Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO)	Podatci o studentima upisuju se samo jednom, a rabe se u više evidencija
1.2. Učiniti postojeće podatke o socijalnom i ekonomskom statusu studentskog tijela na svim razinama visokog obrazovanja u Hrvatskoj javno dostupnim	Sistematizirati postojeće podatke Državnog zavoda za statistiku (formular ŠV20) o socijalnom i ekonomskom statusu studentskog tijela na svim razinama visokog obrazovanja	MZO u suradnji sa stručnjacima	Podatci o socijalnom i ekonomskom statusu studenata objavljeni na mrežnoj stranici MZO-a
1.3. Provesti analize i istraživanja s ciljem definiranja podzastupljenih i ranjivih skupina te unaprjeđenja spoznaja o obrazovnim iskustvima studenata i studentica iz ranjivih skupina, o kojima postoje nedostatni uvidi	Prikupiti i obraditi podatke o obrazovnim iskustvima ranjivih skupina, na svim razinama visokog obrazovanja, o kojima postoje nedostatni uvidi (udio tih studenata, teškoće s kojima se susreću za vrijeme studija, njihovi prijedlozi za unaprjeđivanje kvalitete studija)	Visoka učilišta, nezavisni istraživački tim	Rezultati istraživanja predstavljeni općoj i stručnoj javnosti te donositeljima obrazovnih politika, dostupni na mrežnim stranicama MZO-a
1.4. Provesti istraživanja o razlozima napuštanja studija studenata i studentica iz ranjivih skupina	Prikupiti i obraditi podatke o razlozima napuštanja studija studenata i studentica iz ranjivih skupina	Visoka učilišta, nezavisni istraživački tim	Rezultati istraživanja predstavljeni općoj i stručnoj javnosti te donositeljima obrazovnih politika, dostupni na mrežnim stranicama MZO-a
1.5. Omogućiti prikupljanje i analizu komparativnih podataka o socijalnoj dimenziji visokog obrazovanja	Osigurati sredstva za periodično provođenje istraživanja Eurostudent u Hrvatskoj	MZO	Periodična izvješća Eurostudent
1.6. Razviti standardiziranu metodologiju praćenja obrazovnih i profesionalnih puteva studenata (upisa, tijeka	Usvojiti jedinstvenu i standardiziranu metodologiju provjere socijalnog i ekonomskog statusa studenata te drugih uvjeta ranjivosti	MZO, visoka učilišta, Nacionalna skupina za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja	Baze podataka na visokim učilištima te središnja baza pri MZO-u

studija, završetka, zapošljavanja) prema njihovu socijalnom i ekonomskom statusu	Prikupiti primjere dobrih praksi praćenja obrazovnih i profesionalnih puteva studenata te na temelju njih izraditi mehanizam primjenjiv za sva visoka učilišta u Hrvatskoj		
1.7. Temeljiti aktivnosti usmjerene na poboljšanje socijalne dimenzije na relevantnim empirijskim podacima	Povezati prikupljanje podataka o ranjivim skupinama studenata na visokim učilištima s postupcima reakreditacije, financiranjem visokog obrazovanja te aktivnostima visokih učilišta usmjerenima na unaprjeđivanje socijalne dimenzije	MZO, visoka učilišta	Relevantni podatci prikupljeni i korišteni u postupcima reakreditacije visokih učilišta, u pregovorima oko financiranja visokih učilišta te u aktivnostima visokih učilišta usmjerenih na unaprjeđivanje socijalne dimenzije
1.8. Evaluirati uspješnost postojećih aktivnosti usmjerenih na unaprjeđivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja	U suradnji sa studentima i studenticama provesti institucijske evaluacije aktivnosti usmjerenih na unaprjeđivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja Provesti analizu učinkovitosti sustava studentskog standarda u onom dijelu u kojemu njime upravljaju studentski centri	MZO, visoka učilišta, Hrvatski studentski zbor (HSZ)	Izrađen popis primjera dobre prakse za unaprjeđivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja Izrađeni prijedlozi za unaprjeđivanje sustava studentskog standarda koji je u nadležnosti studentskih centara

CILJ 2: UNAPRIJEDITI PRISTUP VISOKOM OBRAZOVANJU PODZASTUPLJENIM I RANJIVIM SKUPINAMA I UKLONITI PREPREKE PRI ULASKU

Podcilj	Aktivnost	Odgovornost	Indikator
2.1. Povezati obrazovnu vertikalnu kako bi se unaprijedila socijalna dimenzija obrazovanja	Proširiti Nacionalnu skupinu za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja predstavnicima predtercijarnog obrazovanja	MZO	Proširena skupina i dopunjen Nacionalni plan za unaprjeđenje socijalne dimenzije
2.2. Povećati interes za pristup visokom obrazovanju kod podzastupljenih i ranjivih skupina	Unaprijediti sustav ranih intervencija uvođenjem programa <i>Outreach</i> (ljetne škole, dani karijera, dani otvorenih vrata, smotre sveučilišta,	Udruge, obrazovne institucije, MZO, agencija nadležna za odgoj i obrazovanje, agencija nadležna za strukovno obrazovanje, Nacionalni	Broj ponuđenih programa i broj sudionika uključenih u programe

	sajam stipendija, festivali znanosti) za rad s učenicima i njihovim roditeljima s ciljem povećanja motivacije za studij	centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO), Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ), visoka učilišta, lokalna zajednica	Udio sudionika koji su bili zadovoljni provedenim programima
2.3. Unaprijediti sustav profesionalnog usmjeravanja i samo-informiranja	<p>Uspostaviti mrežu centara, službi i usluga profesionalnog usmjeravanja</p> <p>Pokrenuti web sučelje za sveobuhvatni pristup profesionalnom usmjeravanju</p> <p>Dodatno osposobiti stručne suradnike i nastavnike za provođenje profesionalnog informiranja i savjetovanja učenika i roditelja</p> <p>Uvesti obvezno dodatno savjetovanje o izboru studija za osobe s invaliditetom pri upisu na studij</p>	<p>MZO, AZVO</p> <p>Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava MRMS</p> <p>MZO</p> <p>Institucionalne službe potpore studentima s invaliditetom pri visokim učilištima</p>	<p>Formirana mreža</p> <p>Pokrenuto web sučelje</p> <p>Broj visokih učilišta koja su informacije učinila dostupnima i prilagođenima; objedinjene informacije</p> <p>Broj ponuđenih dodatnih edukacija, broj sudionika (broj dodatno osposobljenih stručnih suradnika i nastavnika)</p> <p>Broj provedenih savjetovanja i sudionika. Udio sudionika koji su bili zadovoljni provedenim programima</p>

CILJ 3: OMOGUĆITI JEDNAKE PRILIKE SVIM STUDENTIMA TIJEKOM STUDIRANJA

Podcilj	Aktivnost	Odgovornost	Indikator
3.1. Ukloniti prepreke pri početku studiranja	<p>Uspostaviti programe nadoknade kompetencija</p> <p>U okviru studentskog savjetovanja, razviti program prilagodbe na studij za ranjive skupine</p>	<p>MZO, visoko učilište (pojedine sastavnice, odnosno centri odgovorni za nastavu)</p> <p>MZO; studentski savjetovanišni centri (uspostava programa), udruge,</p>	<p>Broj programa nadoknade kompetencija</p> <p>Kvaliteta i korisnost ovih programa (analiza utjecaja na prolaznost); udio sudionika koji su bili zadovoljni provedenim programima</p>

	Provesti mjerenja studentskog opterećenja na svim godinama studija te ujednačiti opterećenja revizijom studijskih programa	zaklade i druge neprofitne organizacije koje se bave stipendiranjem, karijernim savjetovanjem, pružanjem psihosocijalne podrške mladima i sl. Visoka učilišta	Izveštaji Ureda za studente s invaliditetom (s povratnim informacijama korisnika) Izveštaji sveučilišnih savjetovanih centara (s povratnim informacijama korisnika) Revidirani studijski programi
3.2. Uspostaviti učinkovit sustav nematerijalne potpore za studente tijekom studija	Uspostaviti sustav savjetovanja na visokim učilištima sa sljedećim elementima: psihološko savjetovanje; karijerno i financijsko savjetovanje; akademsko savjetovanje; savjetovanje i potpora studentima s invaliditetom Promovirati sustav nematerijalne potpore, uključujući dostupnost informacija na mrežnim stranicama visokih učilišta i druge oblike informiranja	Visoka učilišta, Hrvatski zavod za zapošljavanje, MZO, MRMS (Uprava za upravljanje operativnim programima Europske unije) Udruge koje se bave relevantnim oblicima podrške mladima	Broj studenata korisnika ovih programa Objedinjene i redovito ažurirane informacije o mogućnostima i sadržaju savjetovanja Izveštaji savjetovanih centara (s povratnim informacijama korisnika)
3.3. Fleksibilizirati studijske programe	Postupcima vrednovanja informalnog i neformalnog učenja pružiti studentima s prethodnim ili trenutačnim radnim ili drugim iskustvom mogućnost zamjenjivanja dijela formalnog studijskog programa Fleksibilizirati studijske programe primjenom učenja na daljinu i smanjenim obvezama fizičke prisutnosti	Visoka učilišta (centri i tijela zadužena za studijske programe) Visoka učilišta (centri i tijela zaduženi za studijske programe)	Uspostavljeni postupci vrednovanja Udio ECTS bodova koji studenti, kojima je to potrebno, mogu ostvariti učenjem na daljinu
3.4. Unaprijediti resurse za učenje	Osigurati resurse za učenje i prilagoditi nastavne materijale Uspostaviti sustav mentoriranja (nastavničkog i studentskog)	Visoka učilišta, MZO Visoka učilišta, studentski zborovi	Povratne informacije studenata pripadnika ranjivih skupina Povratne informacije korisnika sustava mentoriranja
3.5. Provesti profesionalno	Revizija nastavničkih studijskih programa		Revidirani nastavnički studijski programi tako da

usavršavanje nastavnika i nenastavnog osoblja za rad s ranjivim skupinama	Izrada programa za usavršavanje nastavnika u području rada s pripadnicima ranjivih skupinama	Visoka učilišta (centri za obrazovanje nastavnika), MZO, udruge koje se bave ovim područjem	teme vezane za socijalnu dimenziju budu integrirane Izrađen program za usavršavanje nastavnika u ovome području; Udio nastavnika koji su završili ovaj program i zadovoljni su njime
3.6. Prilagoditi i poboljšati sustav izvanrednog studiranja	Reformirati sustav izvanrednog studiranja tako da se: <ul style="list-style-type: none"> - propišu specifična prava studenata izvanrednih studija - ograniči iznos školarina u odnosu na trošak participacije redovitih studenata - ograniči broj izvanrednih studenata u odnosu na broj redovitih studenata - studentima iz ranjivih skupina koji studiraju izvanredno omoguće studentska prava (prehrana, smještaj, stipendije) 	MZO, visoka učilišta	Nova zakonska regulativa izvanrednog studiranja Uspostavljene potrebne prakse na visokim učilištima

CILJ 4: PODIĆI STOPU ZAVRŠAVANJA STUDIJA I ZAPOSŁJAVANJA PODZASTUPLJENIH I RANJIVIH SKUPINA NAKON ZAVRŠETKA STUDIJA

Podcilj	Aktivnost	Odgovornost	Indikator
4.1. Suradnju VU-a s poslodavcima na osiguravanju studentske prakse za posebne podzastupljene/ranjive skupine	<p>Revizije studijskih programa s ciljem uključivanja studentske prakse u obveze na studiju i uključivanje u mehanizme vanjskog vrednovanja kvalitete provođenja</p> <p>Uklanjanje administrativnih i ostalih prepreka za uvođenje i provođenje studentske prakse s naglaskom na prepreke za podzastupljene skupine</p> <p>Osiguravanje sredstva za unaprjeđivanje studijskih programa uz svrsishodno uvođenje studentske prakse putem EU fondova i nacionalnih izvora</p>	<p>Visoka učilišta</p> <p>MRMS</p> <p>MZO, HGK, HUP, MRMS (Uprava za upravljanje operativnim programima)</p>	<p>Postotak studijskih programa s obveznom studentskom praksom</p> <p>Postotak studenata koji su zadovoljni provođenjem studentske prakse</p> <p>Postotak poslodavaca koji su zadovoljni provođenjem studentske prakse</p> <p>Postotak studenata koji su se zaposlili kod poslodavca kod</p>

	Izrada informacijskog sustava za praćenje studentske prakse u koji bi pristup imali studenti i poslodavci	Europske unije) Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO)	kojega su obavljali praksu Povoljan udio podzastupljenih i ranjivih skupina u gornjim indikatorima
4.2. Organizirati aktivnosti centara za potporu studentima (akademsko i psihološko savjetovanje, savjetovanje za razvoj karijere, studentske prakse) koji pomažu studentima u postizanju kompetencija potrebnih za završavanje studija i rani razvoj karijere	Početna analiza stanja i potreba na VU-u Financijska potpora VU-a koji su osnovali centre i uložili vlastita sredstva kako bi se dalje razvili i umrežili Stvaranje mreže centara u RH kako bi se razvili i razmijenili programi, materijali za edukaciju te objedinili virtualni resursi	VU, MZO, HZZ, MRMS (Uprava za upravljanje operativnim programima Europske unije), specijalizirane udruge AZVO	Broj centara, broj zaposlenih u centrima, broj aktivnosti vezanih uz završnost i rani razvoj karijere, broj korisnika Zadovoljstvo korisnika, posebno onih iz podzastupljenih i ranjivih skupina, uslugama centara Broj članova mreže centara
4.3. Vrednovati visoka učilišta s pozicije potpore ranom razvoju karijere osoba s diplomom temeljem jedinstvenog modela zrelosti (određivanje razine na kojoj je VU s obzirom na potporu studentima u ranom razvoju karijere) i ispunjavanja zahtjeva HKO-a	Uvođenje modela praćenja rada VU-a temeljem prihvaćenog modela zrelosti; VU s obzirom na potporu ranom razvoju karijere osoba s diplomom s naglaskom na jednake prilike za sve studente Samovrednovanje i/ili unutarnje i/ili vanjsko vrednovanje VU-a prema razini zrelosti vezano uz potporu Izrada izvješća o stanju na VU-u u RH i preporuke za poboljšanje Izrada preporuka za vrednovanje studijskih programa usklađenih sa standardima kvalifikacija Usklađivanje studijskih programa sa standardima kvalifikacija i zanimanja Samovrednovanje i/ili unutarnje i/ili vanjsko	AZVO, VU, MZO Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala RH	Prihvaćen model zrelosti VU-a s obzirom na rani razvoj karijere Podizanje razine zrelosti za jednu razinu u sljedeće četiri godine Preporuke za vrednovanje VU-a vezano uz usklađenost s HKO-om Broj standarda kvalifikacija i s njima povezanih studijskih programa u Registru HKO-a Udio studijskih programa usklađenih s HKO-om

	vrednovanje VU-a prema razini zrelosti vezano uz usklađenost s HKO-om		
4.4. Uključiti VU u posebne programe potpore zapošljavanju i obrazovanju preko EU fondova (Garancija za mlade)	Koordinacija aktivnosti MZO-a, HZZ-a, VU-a	HZZ, MZO, MRMS (Uprava za upravljanje operativnim programima Europske unije)	Povratak studiranju onih koji su odustajali od studija, posebno podzastupljenih skupina
4.5. Razraditi programske ugovore tako da se prate dogovoreni indikatori vezani uz podzastupljene/ranjive skupine i aktivnosti iz Plana vezane uz završavanje studija i zapošljavanje	<p>Postavljanje programskih ugovora tako da budu orijentirani na ishode, a ne na ulazne parametre</p> <p>Omogućivanje dodatnih financijskih sredstava za studije koji imaju visoku stopu zapošljavanja nakon diplome, kako bi podigli kapacitete za povećanje upisnih kvota</p> <p>Omogućivanje dodatnih sredstava za studije kod kojih je udio podzastupljenih i/ili ranjivih skupina u skupini diplomiranih jednak (ili bolji) udjelu upisanih</p>	MZO, HSZ, predstavnici vanjskih dionika	Postavljanje jasnih indikatora u programske ugovore vezanih uz stope završavanja studija unutar 150 % nominalnog vremena trajanja studija i vezanih uz zapošljavanje osoba s diplomom
4.6. Pratiti zapošljavanje osoba s diplomom u prva četiri mjeseca nakon završetka studija i redovito izvještavanje VU-a	<p>Postavljanje sustava monitoringa i izvještavanja vezano uz zapošljavanje osoba s diplomom (ovu aktivnost povezati s postupcima vanjskog vrednovanja VU-a)</p> <p>VU prati stope zapošljavanja (u struci) podzastupljenih i ranjivih skupina osoba s diplomom</p>	HZZ, AZVO, VU	<p>Udio zaposlenih četiri mjeseca nakon završetka studija</p> <p>% VU-a koji imaju sustav praćenja alumnijskih</p>

CILJ 5: UNAPRIJEDITI SUSTAV FINACIJSKE POMOĆI PRIPADNICIMA PODZASTUPLJENIH I RANJIVIH SKUPINA

Podcilj	Aktivnost	Odgovornost	Indikator
5.1. Objediniti i centralizirati prikupljanje podataka o financijskoj pomoći studentima na	Uspostava jedinstvenog informacijskog sustava za pružanje financijske pomoći studentima (objedinjuje sve niže navedene aktivnosti).	MZO	Objedinjeni različiti informacijski sustavi i baze u jedinstven informacijski sustav

nacionalnoj, lokalnoj i institucijskoj razini.	Uspostava sustava provjere materijalnog statusa studenata	MZO, MFIN	Pouzdana provjera materijalnog statusa putem jedinstvenog informacijskog sustava – dohodci i primici iz sustava EDIP Porezne uprave.
	Pokretanje jedinstvene nacionalne baze podataka o financijskim potporama studentima (uključuje i bazu stipendija)	MZO, u suradnji sa stručnim organizacijama/udrugama u ovom području	Pokrenuta nacionalna <i>on-line</i> baza koja je javno dostupna
	Evaluiranje prednosti i nedostataka različitih oblika financijske pomoći studentima (stipendije MZO-a, VU-a, lokalne i područne samouprave JLP(R)S: subvencije za hranu i smještaj i sl.), s posebnim fokusom na podzastupljene i ranjive skupine.	MZO	Objavljena godišnja izvješća
	Pokretanje razmjene primjera dobre prakse među dionicima koji dodjeljuju financijsku pomoć studentima (<i>peer learning</i>), s posebnim fokusom na podzastupljene i ranjive skupine	MZO osiguravanjem financijskih sredstava za ovakve projekte putem EU fondova	Broj raspisanih natječaja te broj dodijeljenih projekata; Broj primjera dobre prakse unesen u jedinstveni informacijski sustav; Broj organiziranih javnih skupova na ovu temu
	Analiziranje prikupljenih podataka o financijskoj pomoći podzastupljenim i ranjivim studentima putem istraživačkih i stručnih projekata, potaknutih javnim i privatnim financiranjem.	MZO, HUP, HGK, tvrtke; Visoka učilišta, stručne organizacije, udruge	Broj pokrenutih znanstvenih i stručnih projekata na ovu temu te broj objavljenih radova
	Izraditi analizu opravdanosti postojećeg modela oporezivanja studentskog rada putem studentskih ugovora	MZO	Izrađena i objavljena analiza opravdanosti

5.2. Stipendirati kandidate za upis na prvu godinu studija koji pripadaju podzastupljenim i ranjivim skupinama za nastavak obrazovanja na visokoškolskoj razini te pružati pomoć srednjim školama čiji učenici postižu slabije ishode	<p>Pokretanje programa stipendiranja kandidata za upis na prvu godinu studija koji pripadaju podzastupljenim i ranjivim skupinama</p> <p>Pružanje stručne i financijske pomoći školama za stručno usavršavanje nastavnika o socijalnoj dimenziji obrazovanja i proširivanju pristupa visokom obrazovanju</p>	<p>MZO, u suradnji s JLP(R)S-om</p> <p>MZO, visoka učilišta</p> <p>Udruge, zaklade i druge neprofitne organizacije koje se bave pružanjem psihosocijalne podrške mladima, edukacijom i slično</p>	<p>Broj dodijeljenih stipendija</p> <p>Broj projekata u partnerstvu visokih učilišta i škola</p>
5.3. Financijsku pomoć iz javnih izvora temeljiti primarno na izravnim oblicima pomoći u obliku stipendija, pomoć dodjeljivati primarno po kriteriju potrebe te prilagoditi mjesečni iznos stipendije stvarnim troškovima studiranja	Izraditi studiju vezanu uz promjenu financiranja studentskog standarda s neizravnih oblika na izravne (stipendije)	MZO	Izrađena i objavljena studija
	Osloboditi stipendije poreznih nameta	MZO, Ministarstvo financija (MFIN), HSZ	Izmjena propisa
	Revidirati kriterije za dodjelu javnih stipendija te ih temeljiti primarno na kriteriju potrebe	MZO, HSZ, JLP(R)S	Broj javnih natječaja za stipendije s ovakvim kriterijima
	Uz kriterij potrebe, odrediti dodatne kriterije za dodjelu javnih stipendija podzastupljenim i ranjivim skupinama	MZO, HSZ, JLP(R)S	Broj javnih natječaja za stipendije s ovakvim kriterijima
	Omogućiti svim studentima upisanim na visoka učilišta pravo na prijavu javnih stipendija	MZO, HSZ	Podatci o dodijeljenim javnim stipendijama po studentu dostupni u Nacionalnoj <i>on-line</i> bazi podataka o financijskim potporama studentima

	<p>Određivanje ljestvice iznosa javnih stipendija prema ustanovljenim potrebama (pet razina) i stvarnim troškovima studiranja (rabiti tablicu s formulom)⁶</p>	<p>MZO</p>	<p>Kriteriji i ljestvice iznosa javnih stipendija javno dostupni putem internetskih stranica; Javno dostupni podatci o troškovima studiranja sustavnim objavljivanjem istraživanja Eurostudent (u obliku koji je prilagođen krajnjim korisnicima: učenici, studenti, roditelji) na internetskim stranicama MZO-a i relevantnih javnih institucija</p>
	<p>Prilagođavanje dinamike isplate javnih stipendija tako da budu dostupne na početku akademske godine</p>	<p>MZO, JLP(R)S</p>	<p>Javno objavljeni datumi isplate rata javnih stipendija</p>
	<p>Ograničavanje razdoblja za primanje javnih stipendija u svrhu poticanja završavanja studija u roku</p>	<p>MZO, HSZ, JLP(R)S</p>	<p>Broj javnih natječaja za stipendije s ovakvim kriterijima</p>
	<p>Izraditi studiju isplativosti neizravnih financijskih potpora studentima u obliku javnih subvencija</p>	<p>MZO</p>	<p>Izrađena i objavljena studija isplativosti</p>
	<p>Razmotriti smanjivanje ili postupno ukidanje neizravnih financijskih potpora studentima u obliku subvencija te preusmjeravanje ovih sredstva u javne stipendije prema kriteriju potrebe</p>	<p>MZO</p>	<p>Izvešća MZO-a o ovoj temi</p>

⁶ Vidjeti File i sur. (2013). Financiranje visokog obrazovanja i socijalna dimenzija u Hrvatskoj: analiza i preporuke. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Vidjeti str. 65-70.

	Povećati javnu financijsku potporu koja će studentima omogućiti da provedu određeno razdoblje studija u inozemstvu	MZO u suradnji s AMPEU-om i visokim učilištima, HSZ	Broj i visina javnih stipendija koje omogućuju određeno razdoblje studiranja u inozemstvu
5.4. Povećati dostupnost smještaja u studentskim domovima pod povoljnijim financijskim uvjetima s ciljem da je više od 20 % studenata smješteno u studentskim domovima	Proširivanje smještajnih kapaciteta u studentskim domovima izgradnjom novih i obnovom postojećih kapaciteta ⁷	MZO, u suradnji s visokim učilištima	Povećati udio studenata smještenih u studentskim domovima s trenutačnih 8 % na 20 % od ukupnog broja studenata ⁸
	Uvođenje kriterija potrebe kao glavnog kriterija za dobivanje smještaja u studentskom domu	MZO, HSZ	Broj javnih natječaja s ovakvim kriterijima
	Osigurati da kriteriji za smještaj u studentskom domu daju prednost podzastupljenim i ranjivim skupinama studenata	MZO	Broj javnih natječaja s ovakvim kriterijima
5.5. Pokrenuti financiranje visokih učilišta putem cjelovitih programskih ugovora koji će u sebi sadržavati mehanizme za unaprjeđivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja	Pokretanje mehanizma financiranja visokih učilišta temeljen na osnovnom financiranju (broj upisanih studenata), na temelju rezultata (broj diplomiranih) i na temelju projekata – u sva tri segmenta financiranja ugraditi mehanizme kojima se unaprjeđuje socijalna dimenzija visokog obrazovanja ⁹	MZO	Broj sklopljenih programskih ugovora s visokim učilištima koji sadržavaju mehanizme kojima se unaprjeđuje socijalna dimenzija visokog obrazovanja
5.6. Pokrenuti mehanizme koji će potaknuti tvrtke, zaklade i udruge na aktivnije uključivanje u stipendiranje studenata iz	Izrada propisa i postupaka koji će omogućiti da se stipendije ne oporezuju i na temelju kojih će se ukinuti najniži neoporezivi iznos stipendija	MZO i MFIN (Porezna uprava)	Doneseni propisi koji omogućuju da stipendije budu neoporezive i kojima se ne ograničava najviši neoporezivi iznos stipendija

⁷ File i sur. (2013). Financiranje visokog obrazovanja i socijalna dimenzija u Hrvatskoj: analiza i preporuke. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Vidjeti str. 65-70.

skog života u Hrvatskoj: nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT V za Hrvatsku za 2014. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Vidjeti str. 66-74.

⁹ Vidjeti Šćukanec i sur. (2016). Socijalni i ekonomski uvjeti studentskog života u Hrvatskoj: nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT V za Hrvatsku za 2014. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

podzastupljenih i ranjivih skupina	Izrada poreznih poticaja za one koji izdvajaju za stipendiranje studenata	MZO i MFIN (Porezna uprava)	Doneseni propisi koji omogućuju porezne poticaje za one koji izdvajaju za stipendije.
	Pokretanje programa nagrađivanja institucija koje su razvile najučinkovitije programe stipendiranja podzastupljenih i ranjivih skupina studenata	MZO u suradnji s udrugama, HSZ-om, HUP-om, HGK-om i tvrtkama	Pokrenuti program nagrađivanja i broj dodijeljenih nagrada
5.7. Uvesti edukaciju o financijskom planiranju za uspješno studiranje	Donošenje propisa na temelju kojih će visoka učilišta transparentno istaknuti očekivane troškove studiranja te moguće prihode studentima	MZO i visoka učilišta	Doneseni propis; Broj visokih učilišta koji su na svojim internetskim stranicama objavili ove podatke
	Uvođenje izbornog programa financijske pismenosti za uspješno studiranje u završne razrede srednjih škola za učenike te na visoka učilišta za studente	MZO u suradnji s MFIN te s visokim učilištima i srednjim školama	Broj javnih natječaja za financiranje projekata financijske pismenosti; Broj studentskih službi na visokim učilištima (npr. centri za razvoj karijere, uredi za međunarodnu suradnju i dr.) koji nude programe financijske pismenosti studentima; Broj uspostavljenih suradnji s udrugama koje nude ovakve programe
	Uvođenje programa financijske pismenosti za uspješno studiranje i socijalnu dimenziju visokog obrazovanja, s posebnim naglaskom na potrebe podzastupljenih i ranjivih studenata, u stručno obrazovanje nastavnog i nenastavnog kadra na visokim učilištima	MZO u suradnji s MFIN te visokim učilištima	Broj visokih učilišta koja su pokrenula ovakav program Broj uspostavljenih suradnji s udrugama koje nude ovakve programe

	Uvođenje programa financijske pismenosti za uspješno studiranje i socijalnu dimenziju obrazovanja, s posebnim naglaskom na potrebe podzastupljenih i ranjivih studenata, u stručno obrazovanje nastavnika srednjih škola	MZO u suradnji s agencijama nadležnima za odgoj i obrazovanje te strukovno obrazovanje	Broj srednjih škola koje su pokrenule ovakav program Broj uspostavljenih suradnji s udrugama koje nude ovakve programe
--	--	--	---

CILJ 6: UKLJUČITI STANDARDE VEZANE UZ UNAPRJEĐIVANJE SOCIJALNE DIMENZIJE VISOKOG OBRAZOVANJA U SUSTAV OSIGURAVANJA KVALITETE

Podcilj	Aktivnost	Odgovornost	Indikator
6.1. Unaprijediti proces upravljanja i donošenja politika vezanih za veću dostupnost visokog obrazovanja	Izrada institucijskih strateških dokumenata o većoj pristupačnosti visokog obrazovanja ranjivim i podzastupljenim skupinama te procjena učinaka tih strategija	Visoka učilišta	Procijenjeni učinci provedbe strateških dokumenata nakon određenog razdoblja
6.2. Unaprijediti unutarnji sustav osiguravanja kvalitete visokoga učilišta u obliku promicanja i procjene aktivnosti visokoga učilišta usmjerene na olakšavanje studiranja ranjivim i podzastupljenim skupinama	<p>Politika kvalitete visokoga učilišta obuhvaća među ostalim:</p> <ul style="list-style-type: none"> - unaprjeđivanje socijalne dimenzije visokoga obrazovanja kao bitne sastavnice sveukupnog unaprjeđenja kvalitete visokoga obrazovanja za dobrobit svih studenata - unaprjeđivanje socijalne uključenosti i studenata i zaposlenika <p>Prihvaćanje odgovarajućih akata kojima se osigurava podrška (financijska, nastavna, mentorska i dr., navedeno pod ciljevima 2 – 5) studentima ranjivih i podzastupljenih skupina te praćenje njihovih učinaka</p> <p>Ustrojavanje odgovarajućih tijela koja osiguravaju podršku (financijsku, nastavnu, mentorsku i dr., vidi ciljeve 2. – 5.) studentima ranjivih i podzastupljenih skupina</p>	Visoka učilišta	<p>Prihvaćen i javno objavljen dokument</p> <p>Prihvaćeni, objavljeni i dostupni odgovarajući akti te analiza učinaka provedbe</p> <p>Ustrojena odgovarajuća tijela za podršku</p>

	Učinkovitost sustava osiguravanja kvalitete visokoga učilišta obuhvaća i procjenu aktivnosti kojima visoko učilište potiče i omogućuje pristup, pruža potporu, prati uspješnost i završnost studija te razvoj karijere studenata ranjivih i podzastupljenih skupina		Unutarnja prosudba sustava osiguravanja kvalitete obuhvatila je učinkovitost sustava unutarnjeg osiguravanja kvalitete u socijalnom aspektu visokoga obrazovanja
6.3. Uključiti u postupke vanjskoga vrednovanja kvalitete visokih učilišta (reakreditacija, audit) standarde i kriterije koji se odnose na socijalnu dimenziju visokoga obrazovanja	1. Izrada odgovarajućih kriterija i postupaka vanjskoga vrednovanja osiguravanja kvalitete visokoga učilišta 2. Uvođenje oznake kvalitete ili odgovarajućeg kriterija za postignuća visokog učilišta u socijalnoj dimenziji visokoga obrazovanja i socijalne uključenosti i studenata i zaposlenika	AZVO, MZO AZVO, MZO, strukovna udruženja, udruge i druge organizacije koje djeluju u ovom području	Prihvaćeni kriteriji i postupci koji obuhvaćaju socijalnu dimenziju visokoga obrazovanja Uvedena oznaka kvalitete ili zasebni kriterij za postignuća visokoga učilišta u socijalnoj dimenziji

O ciljevima

CILJ 1: OSTVARITI SUSTAVNO PRIKUPLJANJE I OBRADU PODATAKA KOJI SU RELEVANTNI ZA UNAPRJEĐIVANJE SOCIJALNE DIMENZIJE VISOKOG OBRAZOVANJA TE IH RABITI U TU SVRHU

Donošenje odluka na temelju analize podataka jedno je od načela *Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije* (Narodne novine 124/14). Ovo je načelo posebno izraženo u *Nacionalnom planu za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja s ciljem ostvarivanja sustavnog prikupljanja i obrade podataka koji su relevantni za unaprjeđivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja te njihova korištenja u tu svrhu*.

Iako je u proteklih nekoliko godina u Hrvatskoj provedeno više istraživanja čiji su podatci važni za adresiranje socijalne dimenzije visokog obrazovanja i koji čine temelj dokumenta *Podzastupljene i ranjive skupine u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj*, uočeno je nekoliko empirijskih manjkavosti. Primjerice, ne postoji sustavno i standardizirano prikupljanje i obrada podataka relevantnih za socijalnu dimenziju visokog obrazovanja na razini svakoga pojedinačnog visokog učilišta; za neke ranjive skupine studenata imamo više uvida, za druge vrlo malo; ne postoje podatci o uspješnosti mjera i aktivnosti usmjerenih na poboljšanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja. Uz to, podatci o studentima trenutačno se upisuju u više različitih baza podataka što otežava njihovu sistematizaciju.

Podciljevi i aktivnosti navedeni u *Nacionalnom planu* usmjereni su na prevladavanje tih manjkavosti. Sugerira se integracija postojećih baza podataka studenata (1.1.), sistematizacija postojećih podataka koje prikuplja Državni zavod za statistiku (1.2.), prikupljanje novih podataka o ranjivim skupinama studenata o kojima imamo nedostatne uvide (1.3. i 1.4.), nastavak dobre prakse prikupljanja komparativnih uvida važnih za unaprjeđivanje socijalne dimenzije (1.5.), izrada mehanizma kontinuiranog praćenja obrazovnih i profesionalnih puteva studenata i studentica (1.6.), korištenje podataka u reakreditaciji visokih učilišta, u odlukama o financiranju visokih učilišta te u razvoju mjera za unaprjeđivanje socijalne dimenzije (1.7.) te prikupljanje podataka o uspješnosti aktivnosti usmjerenih za unaprjeđivanje socijalne dimenzije s ciljem identificiranja primjera dobre prakse (1.8.).

CILJ 2: UNAPRIJEDITI PRISTUP VISOKOM OBRAZOVANJU PODZASTUPLJENIM I RANJIVIM SKUPINAMA I UKLONITI PREPREKE PRI ULASKU

Misija hrvatskog obrazovnog sustava jest osigurati kvalitetno obrazovanje dostupno svima pod jednakim uvjetima (Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije 2014.; Narodne novine 124/14), što svakako uključuje i dostupnost visokog obrazovanja podzastupljenim i ranjivim skupinama studenata. S tim je ciljem potrebno realizirati čitav niz mjera rane intervencije i uklanjanja prepreka pri ulasku u visoko obrazovanje. To podrazumijeva aktivnosti povezivanja socijalne dimenzije visokog obrazovanja po obrazovnoj vertikali (2.1.), aktivnosti kojima će se povećati interes mladih za uključivanje u visokoobrazovne programe (2.2.), te aktivnosti kojima će se unaprijediti postojeći sustav profesionalnog usmjeravanja što uključuje profesionalno informiranje i prosvjeđivanje, kao i profesionalno savjetovanje, ali i samoinformiranje (2.3.).

Rana intervencija u visokom obrazovanju prije svega se odnosi na osiguravanje socijalne dimenzije predtercijarnog obrazovanja i veći angažman resornih institucija, ali i civilnog sektora i lokalne zajednice. U tom pogledu kvalitetno proveden postupak profesionalnog usmjeravanja (u kojemu trebaju sudjelovati stručni suradnici i nastavnici u osnovnim i srednjim školama, ali i savjetnici za profesionalno usmjeravanje iz Hrvatskog zavoda za zapošljavanje) omogućit će pojedincu primjeren odabir srednjega odnosno visokog obrazovanja. Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine 87/08, 86/09, 92/10, 105/10 – ispravak, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17 i 68/18)) u članku 4. navode se upravo načela odgoja i obrazovanja koja su uporište za provođenje profesionalnog usmjeravanja u školama, a koja uz stjecanje općeobrazovnih i stručnih kompetencija podrazumijevaju i osposobljavanje učenika za cjeloživotno učenje.

Na profesionalne interese pozitivno mogu djelovati različiti oblici grupnog informiranja provedeni od strane stručnjaka iz službi profesionalnog usmjeravanja, ali i osposobljenih stručnih suradnika i nastavnika u školama (što podrazumijeva usmjerena, specijalizirana stručna usavršavanja za područje profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere), kao i uvođenje izbornih ili fakultativnih nastavnih predmeta na temu profesionalnog usmjeravanja i/ili profesionalnim usmjeravanjem kao međupredmetnom temom (Euroguidance, 2012.)¹⁰. Uz to, važno je učenicima omogućiti i samoinformiranje tako da se sve informacije relevantne

¹⁰ Euroguidance (2012). Agencija za mobilnost i programe Europske unije. <http://www.mobilnost.hr/hr/sadrzaj/programi/obrazovanje-i-osposobljavanje/programi-mreze-inicijative-u-podrucju-obrazovanja-i-osposobljavanja/euroguidance/>

za donošenje odluka o nastavku školovanja, odnosno planiranja daljnjeg profesionalnog razvoja učine dostupnima i prilagođenima mladima. Iako se velik broj ovakvih informacija, kao i korisnih brošura i vodiča, trenutačno može naći na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (<http://www.hzz.hr/>) i njihovih Centara za informiranje i savjetovanje o karijeri (<http://www.cisok.hr/>), portala Upisi.hr (<https://www.upisi.hr/upisi/>) i Instituta za razvoj obrazovanja (<http://www.iro.hr/hr/>) te pojedinih visokih učilišta, s ciljem njihova približavanja potencijalnim studentima trebalo bi ih objediniti. Smotre sveučilišta, sajam stipendija, ljetne škole, dani karijera, dani otvorenih vrata, festivali znanosti i ostale takve aktivnosti vrijedan su dio informiranja i motiviranja kandidata za upis na studij.

Kada se radi o kandidatima s invaliditetom, potrebno je uvesti obvezno dodatno savjetovanje o mogućim teškoćama pri realizaciji ishoda učenja studijskog programa koji kandidati žele upisati, a koje bi trebali provesti koordinatori za studente s invaliditetom, voditelji studijskih programa i prodekani za nastavu. To je potrebno kako bi se prevenirale eventualne teškoće vezane uz nemogućnost postizanja nekih ishoda učenja pojedinog obveznog kolegija ili studijskog programa, uzrokovano mogućim ograničenjima kao posljedica oštećenja, bolesti ili poremećaja kod studenta i kako bi se na vrijeme osigurale potrebne prilagodbe. Ovakvo dodatno savjetovanje treba, prema želji i potrebi, omogućiti i drugim kandidatima za upis na studij.

Sve informacije o studijskim programima, savjetovanju, postupcima upisa i tijeku studija, mjerama izjednačavanja mogućnosti, financiranju studija i zapošljavanju studentima moraju biti dostupne, a kada se radi o studentima s nekim vrstama invaliditeta, predstavljene i u alternativnim formatima.

CILJ 3: OMOGUĆITI JEDNAKE PRLIKE SVIM STUDENTIMA TIJEKOM STUDIRANJA

Kako bi se ostvarilo jedno od temeljnih načela Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije (Narodne novine 124/14) – ono jednakosti obrazovnih mogućnosti za sve, koje je posebno naglašeno u cilju 6. dijela Strategije koje se bavi visokim obrazovanjem, nužno je djelovati vrlo rano u sustavu studiranja i ukloniti prepreke s kojima se studenti susreću, pogotovo pripadnici ranjivih skupina. Najveća stopa odustajanja od studija, kao i velik dio zaostajanja onih studenata koji ne odustanu od studija, događa se upravo na prvoj godini studija¹¹. U tom se kontekstu u Nacionalnom planu predlažu mjere (3.1.) kao što su uvođenje programa nadoknade kompetencija, unaprjeđivanje sustava prilagodbe za studente s invaliditetom te revizija studijskih programa, odnosno raspodjele studentskog opterećenja kroz godine studija. Osim cilja 6. Strategije (u njezinu dijelu o visokom obrazovanju), ove se mjere oslanjaju i na aktivnosti iz cilja 1.2. („Prilagoditi sadržaje studijskih programa jasno definiranim ishodima učenja“).

Znatna je prepreka uspješnom studiranju pripadnika ranjivih skupina studenata također i nedovoljno razvijen sustav studentskog savjetovanja¹² (3.2.). Na visokim učilištima na kojima

¹¹ Farnell, T., Doolan, K., Matković, T. i Cvitan, M. (2014). Socijalna uključenost visokog obrazovanja u Hrvatskoj: analiza stanja. Zagreb: IRO. (http://www.iro.hr/userdocs/File/Publikacije/Socijalna_ukljucivost_visokog_obrazovanja.pdf)

¹² Orr, D. i Szabo, M. (2015). Peer Learning for the Social Dimension: Country Review in Croatia – Final Report (http://www.pl4sd.eu/images/Country_Reviews/CR_Final_Report_Croatia.pdf)

ovakav sustav postoji, još uvijek se radi uglavnom o isključivo psihološkom savjetovanju. Potrebno je stoga postojeći sustav savjetovanja razviti i proširiti kako bi uključivao i ostale vrste podrške za studente (karijerno, financijsko, akademsko, podrška studentima s invaliditetom).

Još jedna značajka sustava visokog obrazovanja koja negativno utječe na sve studente, a pogotovo je problematična za pripadnike ranjivih skupina, jest nedovoljna fleksibilnost studijskih programa (3.3.). U tom smislu postupci vrednovanja informalnog i neformalnog učenja mogu znatno olakšati pristup i uspješan završetak studija, osobito onima koji su prethodno stupili u radni odnos ili drugi oblik stjecanja praktičnog iskustva prije početka studija, ili tijekom njegova trajanja, pri čemu bitnu konceptualnu podlogu predstavlja strateški dokument za razvoj sustava priznavanja prethodnog učenja. Navedeno se također oslanja i na opći cilj 2. Strategije („Razviti procese i sustav priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina“). Drugi oblik fleksibilizacije studijskih programa jest u primijenjenim nastavnim metodama i metodama procjena znanja. Moguće je rabiti alate učenja na daljinu kako bi se povećala dostupnost za studente, pogotovo one kojima je zbog životnih okolnosti stalna fizička prisutnost otežana ili onemogućena. Ova se mjera oslanja i na cilj 5.2. Strategije („Unaprijediti informacijsko-komunikacijsku infrastrukturu“).

Studentima pripadnicima ranjivih skupina potrebna je i razvijenija podrška u učenju (3.4.). Predložene mjere u ovoj domeni jesu šira dostupnost resursa za učenje, prilagodba nastavnih materijala te uspostava i razvoj sustava mentoriranja studenata. Predložene mjere proizlaze i iz mjere 1.2.3. cilja 1.2. Strategije („Osmisliti i uvesti mentorski sustav na sva visoka učilišta“).

Temeljna pretpostavka dostupnosti i pristupačnosti visokog obrazovanja za ranjive skupine jesu kvalitetno osposobljeni i obrazovani nastavnici i nenastavno osoblje visokih učilišta (3.5.). Trenutačno, čak i nastavnici koji su završili formalno obrazovanje u ovom području (nastavnički studiji) nisu kroz takav program prošli sadržajnu obuku o radu s ranjivim skupinama studenata. Mjere koje se predlažu jesu revizija studijskih programa koji pružaju nastavničke kompetencije i uspostava programa za usavršavanje nastavnika za rad s ranjivim skupinama, a oslanjaju se i na cilj 3. Strategije („Osigurati kvalitetnu kadrovsku strukturu visokih učilišta kao osnovu za unaprjeđivanje kvalitete visokog obrazovanja“).

Naposljetku, iz perspektive socijalne dimenzije visokog obrazovanja problematična je i razdioba sustava visokog obrazovanja na redovite i izvanredne studije, odnosno studente (3.6.). Izvanredni studenti izglednije će biti pripadnici ranjivih skupina, dok istodobno imaju smanjen ili nikakav pristup instrumentima podrške studentima¹³. Situaciju za ove studente pogoršava i činjenica da, osim što svi plaćaju studij, većina ih nije u stalnom radnom odnosu na puno radno vrijeme. Predložene mjere u ovom Nacionalnom planu za unaprjeđivanje položaja izvanrednih studenata odnose se na ograničavanje školarina studenata izvanrednih studija, zakonsko reguliranje prava studenata izvanrednih studija, omogućivanje dijelu studenata izvanrednih studija pristup alatima za poboljšanje studentskog standarda. Ove se mjere oslanjaju na cilj 2.8. Strategije („Redefinirati model studiranja s djelomičnim opterećenjem (izvanredni studiji)“).

¹³ Šćukanec, N., Sinković, M., Bilić, R., Doolan, K. i Cvitan, M. (2016). Socijalni i ekonomski uvjeti studentskog života u Hrvatskoj: nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT V za Hrvatsku za 2014. Zagreb: MZOS.

CILJ 4: PODIĆI STOPU ZAVRŠAVANJA I ZAPOŠLJAVANJA PODZASTUPLJENIH I RANJIVIH SKUPINA NAKON ZAVRŠETKA STUDIJA

Stopa nezaposlenih mladih ljudi u Hrvatskoj među najvišima je u EU-u što ima dugoročno iznimno loše posljedice za gospodarstvo, ali i društvene fenomene i osobne probleme nezaposlenih. Prema Eurostatu¹⁴ stopa anketne nezaposlenosti mladih u Grčkoj i Španjolskoj u 2016. godini bila je najviša u EU-u, dok je Hrvatska iste godine zauzela visoko četvrto mjesto unutar Europske unije sa stopom od 31,1 %. Prosjek EU-a bio je 18,7 %. Na razini EU-a, a i u Hrvatskoj stopa nezaposlenih mladih pada, ali je u Hrvatskoj i dalje vrlo visoka. U 2015. godini prosječna je stopa nezaposlenosti među mladima u dobi od 15 do 24 godine u Europskoj uniji iznosila 20,3 %, u usporedbi s 22,2 % godinu dana ranije. U Hrvatskoj je stopa nezaposlenosti mladih u 2015. godini iznosila 42,3 %.

Europska komisija 2012. godine, suočena s visokom i još uvijek rastućom nezaposlenošću mladih, donosi niz mjera i inicijativa kako bi se mladima olakšao pristup tržištu rada. U prosincu 2012. godine Europska komisija predlaže i donošenje Paketa za zapošljavanje mladih koji se sastoji od niza prijedloga, uključujući sljedeće¹⁵:

- sve bi mlade osobe u dobi do 25 godina trebale dobiti kvalitetnu ponudu za zaposlenje, daljnje obrazovanje, naukovanje ili praktičnu izobrazbu u razdoblju od četiri mjeseca od završetka formalnog obrazovanja ili prestanka radnog odnosa (Garancija za mlade¹⁶)
- savjetovanje europskih socijalnih partnera o okviru kvalitete za praktičnu izobrazbu kojim bi se mladima omogućilo stjecanje visokokvalitetnog radnog iskustva u sigurnim uvjetima
- osnovati Europski savez za naukovanje radi poboljšanja kvalitete i ponude dostupnih naukovanja te utvrđivanje načina za smanjenje prepreka mobilnosti mladih.

U kontekstu zapošljavanja, u ovom se Nacionalnom planu predviđa podizanje suradnje visokih učilišta s poslodavcima na osiguravanju studentske prakse (4.1.), zatim se predlaže vrednovanje visokih učilišta iz pozicije potpore ranom razvoju karijere osoba s diplomom temeljem jedinstvenog modela zrelosti (4.3.), uključivanje visokih učilišta u posebne programe potpore zapošljavanju preko fondova EU-a (4.4.), praćenje i nagrađivanje putem programskih ugovora aktivnosti koje pridonose zapošljavanju osoba s diplomom (4.5.) kao i praćenje zapošljavanja studenata u prva četiri mjeseca nakon diplome (4.6.). Neki se od ovih podciljeva nadovezuju na Strategiju znanosti, obrazovanja i tehnologije (Narodne novine 124/14) u čijem se uvodu navodi: „...u dijelu se studijskih programa uočava nedostatak studentske prakse i terenske nastave. Kvalitetno izvođenje stručne prakse za mnoge je studije preduvjet stjecanja kompetencija, pa time i preduvjet bolje zapošljivosti završenih studenata, odnosno njihove bolje pripremljenosti za zahtjeve budućih poslodavaca. Zbog toga je u okviru sektorskih interesnih mreža (vidi mjeru 4.2.4.) potrebno uspostaviti odgovarajuće modele organiziranja ovog oblika praktičnog dijela studija.“

¹⁴ Eurostat Employment Statistics: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Youth_unemployment_figures,_2007-2016_\(%25\)_T1.png#filehistory](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Youth_unemployment_figures,_2007-2016_(%25)_T1.png#filehistory)

¹⁵ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_statistics/hr&oldid=202404

¹⁶ Garancija za mlade. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava (2014). <http://www.gzm.hr/>

Vezano uz završnost u visokom obrazovanju *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije*¹⁷ u uvodom dijelu za VO navodi: „...nužno je i povećanje učinkovitosti sustava koje vodi skraćivanju vremena studiranja i povećanju završnosti. Sve to može se postići samo povezivanjem napora i inicijativa na svim razinama koje vode pozitivnim pomacima u sustavu visokog obrazovanja, a time i pozitivnim trendovima u hrvatskom društvu.“ I dalje (str. 4.): „Bolja učinkovitost podrazumijeva skraćivanje trajanja studija, povećavanje završnosti studiranja, smanjivanje upisnih kvota na studijima koji obrazuju velik broj studenata u strukama koje ne omogućuju zapošljavanje, povećavanje kvota za studije u deficitarnim zanimanjima, omogućivanje zapošljivosti nakon stjecanja prvostupničke diplome i povećanje kvalitete visokog obrazovanja u svim područjima.“ Tako se navodi i zasebna mjera (1.2.6.): poticati završavanje studija u propisanom vremenu trajanja uz istodobno osiguravanje kvalitete i dostupnosti studija te postizanje ishoda učenja, a ovu mjeru uvrstiti i među ciljeve zadane programskim ugovorima.

Kako bi se studenti iz ranjivih skupina podržali da uspješno završe upisani studij, u *Nacionalnom planu* predviđeno je jačanje centara za podršku studentima (4.2.).

CILJ 5: UNAPRIJEDITI SUSTAV FINACIJSKE POMOĆI PRIPADNICIMA PODZASTUPLJENIH I RANJIVIH SKUPINA¹⁸

Razrada ovog cilja vođena je *Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije RH* (Narodne novine 124/14) u dijelu koji se odnosi na razvoj visokog obrazovanja. To se ponajprije odnosi na dva strateška cilja koja su navedena u području visokog obrazovanja: (a) osigurati učinkovit i razvojno poticajan sustav financiranja visokih učilišta (četvrti strateški cilj za visoko obrazovanje) i (b) unaprijediti studentski standard uz posebnu skrb za socijalnu dimenziju studiranja (šesti strateški cilj za visoko obrazovanje). Prijedlozi podciljeva, aktivnosti i indikatora najvećim se dijelom temelje na istraživanjima, glavnim nalazima i preporukama koji su razvijeni unutar različitih međunarodnih projekata za razvoj visokog obrazovanja koji su bili financirani sredstvima EU-a.

Projekt „ACCESS: Prema pravednom i transparentnom pristupu visokom obrazovanju u Hrvatskoj“ (financiran u okviru programa TEMPUS) poslužio je kao temelj za izradu ovdje iznesenih preporuka za reformu financiranja javnih visokih učilišta i sustava financijskih potpora za studente (studentski standard). Ovaj je projekt po prvi put analizirao utjecaj politika financiranja u Hrvatskoj i Europi na socijalnu dimenziju visokog obrazovanja. Konzorcij projekta okupio je, uz ostale, sva hrvatska visoka učilišta, Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH, a njime je upravljao Institut za razvoj obrazovanja (IRO) u razdoblju od 2010. do 2013. godine. Preporuke koje navodimo u ovom poglavlju proizlaze iz komparativnih analiza politika financiranja visokih učilišta i sustava financijske pomoći u šest europskih zemalja. Sve informacije o projektu, zajedno s izvješćima provedenih istraživanja i preporukama, dostupne su na internetskim stranicama www.iro.hr te u popisu literature.

Uz to, projekt „PL4SD: Peer Learning for the Social Dimension“ kojim je upravljao Institute of Advanced Studies iz Beča u razdoblju od 2012. do 2015. imao je za cilj povećati

¹⁷ <http://novebojeznanja.hr/UserDocsImages//datoteke/3.1.pdf>

¹⁸ Popis literature na kojoj se temelje prijedlozi nalazi se na kraju dokumenta.

transparentnost te sustavan i cjelovit pristup aktivnostima kojima zemlje članice Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) unaprjeđuju socijalnu dimenziju. U izradi ovih preporuka rabili smo bazu podataka ovoga projekta, koja je okupila velik broj mjera kojima se unaprjeđuje socijalna dimenzija u zemljama EHEA-e i koja je dostupna na internetskim stranicama projekta www.pl4sd.eu. Dodatno, koristili smo se izvještajima o provedenom vanjskom neovisnom vrednovanju (*country review*) politika i mjera kojima Hrvatska kao članica EHEA-e unaprjeđuje socijalnu dimenziju.

Naposljetku, koristili smo se podacima i rezultatima istraživanja Eurostudent. Kako bi se politike za unaprjeđivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja temeljile na podacima, pokrenuto je međunarodno istraživanje Eurostudent koje se provodi u 30 od 47 zemalja EHEA-e. Cilj je istraživanja prikupiti podatke o demografskom profilu studentskog tijela, socio-ekonomskom statusu studenata, troškovima koje studenti imaju za vrijeme studija, izvorima financiranja, zadovoljstvu studenata različitim aspektima studija, radu za vrijeme studija te o njihovim iskustvima i planovima za međunarodnu mobilnost. Hrvatska se prvi put uključila 2010. godine u istraživanje Eurostudent u njegovu četvrtom ciklusu te je zatim sudjelovala i u petom ciklusu istraživanja (Eurostudent V) koje je kod nas provedeno 2014. godine.

Proučavanjem glavnih ishoda ovdje opisanih projekata zaključili smo da je financijsku pomoć iz javnih izvora za pripadnike podzastupljenih i ranjivih skupina važno temeljiti primarno na izravnim oblicima pomoći u obliku stipendija, pomoć dodjeljivati primarno prema kriteriju potrebe te prilagoditi mjesečni iznos stipendije stvarnim troškovima studiranja za ranjive skupine. Takvom bi se mjerom smanjila potreba za plaćenim radom tih studenata, što bi im omogućilo da više vremena posvete studijskim obvezama. Potrebno je razmotriti mogućnost povećanja ukupno dostupnih javnih stipendija kao mehanizma izravne pomoći studentima s ciljem da se poveća udio studenata koji primaju stipendije. Kako bi se to ostvarilo, potrebno je razmotriti je li omjer javnih ulaganja u neizravne oblike pomoći studentima iz subvencija (koje su univerzalno dostupne svima) i u izravne oblike pomoći stipendijama (koje bi trebale biti namijenjene najpotrebitijima) u skladu s načelom pravednosti.

Smatramo također važnim istaknuti podcilj koji se odnosi na povećanje dostupnosti smještaja u studentskim domovima pod povoljnim financijskim uvjetima s ciljem postupnog približavanja skupini Eurostudent zemalja u kojima je više od četvrtine studenata smješteno u studentskim domovima (Slovenija s 27 %, Nizozemska s 29 %, Finska s 32 % te Slovačka s 36 %). Kriterij potrebe trebalo bi uzimati kao glavni kriterij za dobivanje smještaja u studentskom domu.

Kako bi se stipendijama obuhvatio veći udio studenata od trenutačnih 23 % (Šćukanec i sur., 2016.), predlažemo da se razrade mehanizmi koji bi potaknuli tvrtke, zaklade i udruge na aktivnije uključivanje u stipendiranje studenata. Prema nalazima istraživanja Eurostudent V stipendije koje dodjeljuju tvrtke, zaklade ili udruge u Hrvatskoj obuhvaćaju najmanji udio od 8 % među promatranim izvorima stipendija.

CILJ 6: UKLJUČITI STANDARDE VEZANE UZ UNAPRJEĐIVANJE SOCIJALNE DIMENZIJE VISOKOG OBRAZOVANJA U SUSTAV OSIGURAVANJA KVALITETE

Osiguravanje kvalitete može se promatrati kao podrška visokoobrazovnim institucijama u njihovoj prilagodbi novom okruženju i očekivanjima društva, osiguravajući pritom da kvalifikacije studenata i iskustvo studiranja ostanu prioriteta institucionalnih misija. Vanjsko vrednovanje institucija visokoga obrazovanja provodi se u Hrvatskoj u skladu s *Europskim standardima i smjernicama iz 2015.*¹⁹ koje su preoblikovane s naglaskom na studentu kao središnjem fokusu visokoga obrazovanja. Prema tome, u osiguravanju kvalitete posebna se pozornost posvećuje podršci, resursima, nastavnom procesu i učenju prilagođenim studentskim potrebama i mogućnostima.

Sustav osiguravanja kvalitete visokoobrazovnih institucija, s obzirom na strateška opredjeljenja RH te europski okvir, trebao bi obuhvatiti i one procese koji vode k većoj dostupnosti i boljoj prohodnosti visokoga obrazovanja za ranjive i podzastupljene studentske skupine. U tom se kontekstu u Nacionalnom planu preporučuje ugrađivanje indikatora vezanih za socijalnu dimenziju visokog obrazovanja u unutarnje sustave osiguravanja kvalitete (6.2.), kao i u vanjsku evaluaciju visokih učilišta (6.3.). Naposljetku, kako bi se unaprijedio proces upravljanja i donošenja politika veće dostupnosti visokog obrazovanja (6.1.), predlaže se izrada institucijskih strateških dokumenata o unaprjeđenju pristupačnosti visokog obrazovanja ranjivim i podzastupljenim skupinama, kao i procjena učinaka tih strategija.

Popis literature

Doolan, K., Košutić, I. I Barada, V. (2014). *Institucijski poticaji i prepreke za uspjeh u studiju: perspektiva studenata/ica (Izješće o nalazima istraživanja)*. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Dostupno na: <http://www.iro.hr/hr/publikacije-i-resursi/institucijski-poticaji-i-prepreke-za-uspjeh-u-studiju-perspektiva-studenataica-izvjesce-o-nalazima-istrazivanja-2015/>

Doolan, K., Farnell, T., Šćukanec, N. I File, J. (2016). *Student Funding and the Social Dimension in Croatian Higher Education*. U Jongbloed, B. I Vossensteyn, H. (Ur.). *Access and Expansion Post-Massification: Opportunities and Barriers to Further Growth in Higher Education Participation*. New York and London: Routledge/Taylor & Francis Group, str. 131-150.

Farnell, T., Doolan, K., Matković, T. I Cvitan, M. (2011.). *Socijalna i ekonomska slika studentskog života u Hrvatskoj: nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT za Hrvatsku*. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Dostupno na: <http://iro.hr/userdocs/File/ACCESS-glavni/1.%20EUROSTUDENT Nacionalno izvjesce RH 2011.pdf>

File, J., Farnell, T., Doolan, K., Lesjak, D. I Šćukanec, N. (2013.). *Financiranje visokog obrazovanja i socijalna dimenzija u Hrvatskoj: analiza i preporuke*. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Dostupno na: <http://www.iro.hr/hr/publikacije-i-resursi/financiranje-i-socijalna-dimenzija/>

Hauschildt, K., Gwosc, C., Netz, N., Mishra, S. (2015). *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe: Synopsis of Indicators*. Eurostudent V 2012-2015. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag.

¹⁹ Europsko udruženje za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA), Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete u europskom prostoru visokoga obrazovanja, ESG 2015.

Orr, D., Gwośc, C. I Netz, N. (2011). Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008 – 2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag. Dostupno na: http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/eurostudent/EUROSTUDENT_IV.pdf

Orr, D., Schnitzer, K. I Frackmann, E. (2008). Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2005–2008. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag. Dostupno na: http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/Synopsis_of_Indicators_EIII.pdf

Orr, D. i Szabo, M. (2015). Peer Learning for the Social Dimension: Country Review in Croatia – Final Report. Vienna: Institute of Advanced Studies. Dostupno na: http://www.pl4sd.eu/images/Country_Reviews/CR_Final_Report_Croatia.pdf

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije [Strategija]. (2014.). Zagreb: Hrvatski sabor.

Šćukanec, N., Doolan, K., Thomas, L., Košutić, I. I Barada, V. (2015.). Unaprjeđivanje kvalitete u visokom obrazovanju kroz jačanje pravednosti i socijalne uključenosti. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Dostupno na: <http://www.iro.hr/hr/publikacije-i-resursi/unapredjivanje-kvalitete-u-visokom-obrazovanju-kroz-jacanje-pravednosti-i-socijalne-ukljucenosti-pregled-rezultata-projekta-equality-2015/>

Šćukanec, N. (2015). Izvještaji o stanju pravednosti i socijalne uključenosti na Sveučilištu u Rijeci, Sveučilištu u Zadru i Veleučilištu „Marko Marulić“ u Kninu (Nalazi i preporuke projekta E-Quality). Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Dostupno na: <http://www.iro.hr/hr/publikacije-i-resursi/izvjestaji-o-stanju-pravednosti-i-socijalne-ukljucenosti-na-sveucilistu-u-rijeci-sveucilistu-u-zadru-i-veleucilistu-marko-marulic-u-kninu-nalazi-i-preporuke-projekta-equality-2015/>

Šćukanec, N. (2015). Smjernice za jačanje pravednosti i socijalne uključenosti na visokim učilištima (Smjernice za visoka učilišta u Hrvatskoj). Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Dostupno na: <http://www.iro.hr/hr/publikacije-i-resursi/smjernice-za-jacanje-pravednosti-i-socijalne-ukljucenosti-na-visokim-ucilistima/>

Šćukanec, N., Sinković, M., Bilić, R., Doolan, K. I Cvitan, M. (2016). Socijalni i ekonomski uvjeti studentskog života u Hrvatskoj: nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT V za Hrvatsku za 2014. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH. Dostupno na: http://iro.hr/userdocs/File/EUROSTUDENT%20V_Nacionalno%20izvje%C5%A1%C4%87e%20istra%C5%BEivanja%20za%20Hrvatsku%20za%202014.%20godinu.pdf

Thomas, L. (2015). Oznaka kvalitete za unaprjeđivanje pravednosti i socijalne uključenosti u visokom obrazovanju u Hrvatskoj (Preporuke i pregled međunarodne dobre prakse). Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja. Dostupno na: <http://www.iro.hr/hr/publikacije-i-resursi/oznaka-kvalitete-za-unapredjivanje-pravednosti-i-socijalne-ukljucenosti-u-visokom-obrazovanju-u-hrvatskoj-preporuke-i-pregled-medjunarodne-dobre-prakse-2015/>

Popis kratica

AMPEU	Agencija za mobilnost i programe Europske unije
AZVO	Agencija za znanost i visoko obrazovanje
CEEPUS	Srednjoeuropski program razmjene za sveučilišne studije
ECTS	Europski sustav prijenosa bodova
EHEA	Europski prostor visokog obrazovanja
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HKO	Hrvatski kvalifikacijski okvir
HSZ	Hrvatski studentski zbor
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IT	Informatička tehnologija
JLP(R)S	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
MFIN	Ministarstvo financija
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
MZOS	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
NCVVO	Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
OŠ	Osnovne škole
SŠ	Srednje škole
STEM	Znanosti, tehnologija, inženjerstvo i matematika
VU	Visoka učilišta

Nacionalni plan za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2019. – 2021.

Dokument su izradili članovi Nacionalne skupine za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja, abecednim redom:

1. prof. dr. sc. Karmela Barišić
2. prof. dr. sc. Blaženka Divjak
3. izv. prof. dr. sc. Karin Doolan
4. prof. dr. sc. Lelia Kiš-Glavaš
5. mr. sc. Ana Tecilazić Goršić
6. Sandra Skorušek Blažičko, dipl. psih.
7. mr. sc. Ninoslav Šćukanec
8. Aleksandar Šušnjar

Lektura: Željana Klječanin Franić